

Samhällsbyggnad Sydnärkes förslag till åtgärder för att nå budget i balans

Bakgrund

Den ekonomisk uppföljningen som löpande skett under våren 2023 visade på ett underskott och enligt delårsbokslut sista maj prognosticeras ett underskott på 1,6 mnkr för 2023. Kommunstyrelsen i Askersunds kommun har gett alla nämnder i uppdrag att redovisa åtgärder för att få budget i balans

Skälen till det prognosticerade underskottet är främst följande:

1. Budgeten byggde på löne- och generella kostnadsökningar på max 2%. Efter att underlaget för budgeten arbetades fram har inflationstakten stigit betydligt, vilket innebär att många budgetposter, inte minst personalbudgeten, inte går att hålla med budgeterad verksamhet.
2. Efter att budgeten beslutats har Askersunds kommun höjt det sk PO-pålägget på lönerna pga. nya beräkningar av pensionskostnaderna. För nämndens del innebär detta en ej budgeterad kostnadsökning på ca 800 tkr.
3. 2022 bedömde dåvarande miljönämnden att taxorna behövde höjas för att nämndens verksamhet 2023 skulle kunna bedrivas enligt lagkrav samt tillsyns-/kontrollplan. Kommunledningarna ville dock ha bättre underlag innan en eventuell taxehöjning kunde accepteras. Överföringen av verksamheten från Laxå till Askersund samt byte av miljöchef har gjort att förvaltningen inte kunnat leverera ett sådant underlag förrän försommaren 2023.
4. Budgeterade intäktsnivåer för vissa delar av miljöverksamheten kommer inte att nås. Detta beror både på ej realistiska budgetnivåer och på vakanser som beror på stora svårigheter att rekrytera personal med rätt kompetens.
5. De ekonomiska effekterna på nämndens ekonomi på grund av det kraftigt minskade byggandet i landet är svårbedömda, men förvaltningen har försökt bedöma de ekonomiska effekterna.

Redan genomförda åtgärder

Förvaltningen har under 2023 genomfört en rad åtgärder för att minska det prognosticerade underskottet, bland annat:

- Flera tjänster har vakantsatts tillfälligt eller tillsvidare.
- Inköp av utrustning till de gemensamma lokalerna har pausats.
- Upphandling av nya fordon har avbrutits.
- Inköp av skyddskläder mm har pausats.
- Prenumerationer på tidskrifter mm har avslutats.
- Deltagande i nationella och regional projekt/samverkan som t.ex. suicidprevention, folkhälsa, kulturmiljö har begränsats till ett minimum.
- Den årliga studieresan genomfördes inom eget område 2022 och genomförs inte alls.
- Planeringsdagar (del i arbetet med budget 2024) genomförs utan övernattning.
- Förslag till taxa för detaljplanearbete har tagits fram.
- Arbete med miljödiplomering och likande verksamhet tillhandahålls inte längre.
- Erbjudit andra verksamheter i Askersunds kommun att skaffa arbetsplatser i förvaltningens kontorslokaler i Askersund.

Slutsatser från genomförd genomlysning

Genomlysningen av ekonomi och verksamhet som genomförts på uppdrag av de tre kommunernas kommunstyrelseordföranden redovisades i slutet i juni. Slutsatser för genomlysningen är framför allt:

- Med nuvarande antal miljöobjekt och inkomna ansökningar klarar inte nämnden kraven för i de lagar som styr kommunala miljönämnder och byggnadsnämnder med nuvarande antal årsarbetare.
- All verksamhet som nämnden tillhandahåller kommunerna inom miljö-, plan- och byggområdet efterfrågas av kommunerna och det är ekonomiskt fördelaktigt för kommunerna att lösa dessa behov genom samverkan som t.ex. detaljplanering, GIS samt mark- och exploateringskompetens.
- Verksamhetens kostnader ligger 2023 ca 10 % över intäkterna i form av kommunbidrag och taxor. 2024 och framåt bedöms, om inget görs, underskottet öka ytterligare.
- Glappet är så stort att mindre besparingsåtgärder som eventuellt finns kvar att göra inte räcker för att nå långsiktigt hållbar ekonomi.
- Vissa åtgärder som pausats av ekonomiska skäl måste genomföras för att uppnå acceptabel fysisk arbetsmiljö. Det handlar bland annat vissa åtgärder i de nya lokalerna och inköp av nödvändiga skyddskläder mm, trots att det inte finns budgeterade medel för detta.

Alternativa åtgärder och konsekvensbeskrivning

Det finns fem huvudtyper av åtgärder som kan genomföras. Ingen av dessa åtgärder kan leda till ett nollresultat 2023. Syftet med åtgärderna är att få verksamhet och ekonomi att balansera på sikt. Effektivisering och rationalisering av verksamheten ska genomföras oavsett vilket/vilka alternativ som väljs.

1. Höja taxorna.
2. Organisationsförändring med syfte att minska antalet chefer.
3. Inte längre erbjuda kommunerna verksamhet som inte är obligatorisk enligt Miljöbalken, PBL mm och som helt finansieras av kommunbidrag och säga upp den personal som arbetar med dessa uppgifter. Exempel på detta är mark- och exploatering, naturvård och GIS.
4. Minska personalen som jobbar med taxefinansierad verksamhet.
5. Ökad kommunal finansiering (kommunbidrag).

Konsekvensbeskrivning

1. Höja taxorna

Taxorna får endast täcka kostnaderna för den myndighetsutövning som enligt lagen kan taxefinansieras. Ny taxa bedöms kunna gälla från 1 april 2024, så en taxejustering bidrar inte till att lösa nämndens underskott 2023.

En taxejustering kommer inte räcka för att nämndens ska nå långsiktig balans, eftersom en ny taxa inte kan finansiera det ekonomiska underskottet för den myndighetsutövning som inte får taxefinansieras, service som inte är kopplad till enskilda ärenden och den verksamhet nämndens bedriver som inte är obligatorisk för en kommunal miljönämnd eller kommunal byggnadsnämnd.

2. Organisationsförändring med syfte att minska antalet chefer

I samband med sammanslagningen av Sydnärkes miljöförvaltning och Sydnärkes byggförvaltning till Samhällsbyggnad Sydnärke har antalet chefer ökat från två till fyra. Dels har en utökning skett genom att tjänsten som Förvaltningschef/byggchef delats upp i två chefstjänster Förvaltningschef/chef avdelningen för Geograafisk information och kartor respektive Plan- och byggchef. Dels har den administrativa personalen har samlats i en stab, med syfte att skapa en enhetlig administration på den nya förvaltningen, att få ut samverkans effekter och för att öka flexibiliteten och skapa redundans genom att fler än en person ska ha kunskap om rutiner, verksamhetssystem mm. I och med att förvaltningsstaben bildades så inrättades en ny stabschefstjänst. Antalet anställda per chef minskades därmed från ca 12 personer till nuvarande ca 7. Det finns flera alternativa sätt att minska antalet chefer från fyra till tre. T.ex. att åter lägga ihop tjänsten som förvaltningschef med tjänsten som miljö-, plan- och bygg- eller stabschef.

3. Nämnden upphör med verksamhet som inte är obligatorisk och som finansieras av kommunbidrag

Att upphöra med gemensam GIS-verksamhet, gemensam kompetens för mark- och exploateringsfrågor mm bedöms leda till betydande kostnadsökningar för kommunerna. Denna verksamhet påverkar handläggningstider mm för många kommunala verksamheter, inte minst kommunerna tekniska förvaltningar eller motsvarande. Det kan uppstå behov av att ändra överenskommelsen om Sydnärke miljö- och byggnämnds verksamhet samt nämndens reglemente.

Uppsägning av personal bedöms försvåra personalförsörjningen, inte minst på kort och medellång sikt.

Uppsägningar ger lägre kostnader för nämnden först under 2024 och helårseffekt nås först 2025.

4. Minska personalen som jobbar med taxefinansierad verksamhet

En sådan åtgärd innebär att det blir utomordentligt svårt att uppnå lagkraven för en kommunal miljönämnd och en kommunal byggnadsnämnd. Servicen kommer att försämrast.

Uppsägning av personal bedöms försvåra personalförsörjningen, inte minst på kort och medellång sikt.

Uppsägningar ger lägre kostnader för nämnden först under 2024 och helårseffekt nås först 2025.

5. Ökad kommunal finansiering

Konsekvenserna av en ökad kommunal finansiering av nämndens verksamhet får respektive kommun bedöma.

Förvaltningen vill dock påminna om att en rättssäker hantering med god service på miljö-, plan- och byggområdet är en bidrar till byggande, boende, företagande och ger förutsättningar för en effektiv kommunal verksamhet.

Förslag

Eftersom genomlysningen har lett till förbättrad kunskap om verksamhetens kostnader och intäkter finns anledning att se över taxorna så att de bättre speglar den taxefinansierade verksamhetens kostnader. Förvaltningen föreslår därför att en sådan översyn genomförs med sikte att eventuellt nya taxor ska kunna börja gälla senast 1 april 2024.

En utvärdering av förvaltningens organisation ska genomföras hösten 2023. Förvaltningen förordar inte att alternativ 2, minska antalet chefer, beslutas eller genomförs innan denna utvärdering är klar. En preliminär bedömning är dock att denna åtgärd bör undvikas. Förvaltningen är ny och cheferna spelar stor roll för att skapa en effektiv verksamhet med god arbetsmiljö.

Förvaltningen kan inte se att alternativ 3 eller 4 innebär rimliga konsekvenser och föreslår därför att åtgärder enligt dessa alternativ inte genomförs. Om inte kommunbidraget ökar, enligt alternativ 5 måste dock uppsägning av personal ske. Då förordar förvaltningen alternativ 3. Exakt vilken verksamhet som ska avvecklas måste dock utredas och konsekvensbeskrivas närmare.

Ett fortsatt arbete med att utveckla och effektivisera verksamhet är nödvändigt.

Fredrik Idevall
Samhällsbyggnadschef